

Kennismakingsbijeenkomst advieskring

MENS EN MAATSCHAPPIJ

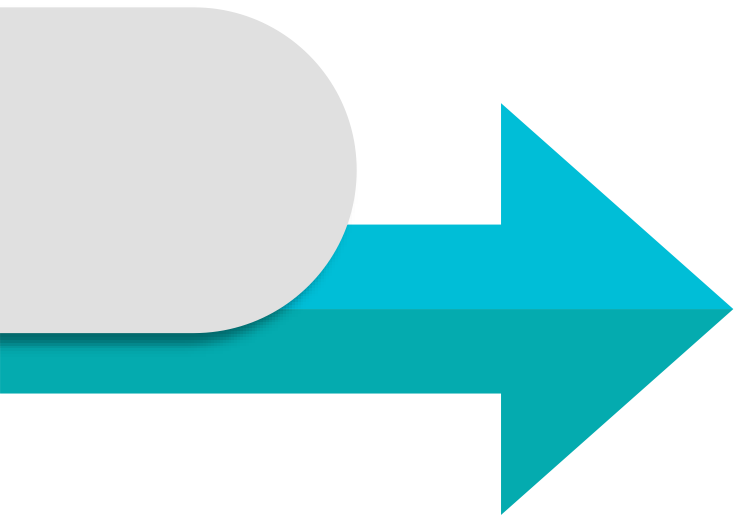
- Actualisatie Tranche II
- Presentatie door Muriël en Dionne
- 26 november 2024

Agenda

1. Kennismaking/wie is wie
2. Actualisatie en de rol van de advieskring
3. Vakvernieuwingscommissie Mens & Maatschappij
4. Werkafspraken advieskring
5. Reacties / Vragen

Kennismaking/wie is wie

Advieskring M&M

Geschiedenis

- VGN
- Meesterschapsteam geschiedenis. Vakdidactiek Geesteswetenschappen
- Ninsee - Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis.
- KIS - Kennisinstituut Inclusief Samenleven
- *

Economie/bedrijfseconomie

- Vecon (Afdeling eco en beco)
- Our New Economy
- Vervolgonderwijs – vertegenwoordiger HAN

Aardijkskunde

- KNAG
- Stichting Milieu Educatie (SME)
- Landelijke Vereniging voor Geologische Activiteiten (LVGA)
- Atlantische onderwijscommissie
- KIS- Kennisinstituut Inclusief Samenleven
- *

Filosofie

- VFVO
- Filosofie Oost-West (FOW)
- Netwerk filosofie
- *

* Verkenning betrekken vervolgonderwijs

Deelnemers advieskring M&M

1. Hans Palings (KNAG, voor aardrijkskunde, secretaris)
2. Henk van den Boomgaard (VECON, voor bedrijfseconomie, secretaris)
3. Ben Bornebroek (VFVO, voor filosofie, secretaris)
4. **Marjonne Maan (h/v)/Ozan Karakoc** (vmbo)(VGN, voor geschiedenis, secretaris)
5. Bastiaan van der Broek (VECON, voor economie)
6. Sam de Muijnck (Our New Economy voor eco/beco)
7. **Fred de Jong /Inge Nieuwenhuis**/Tom Dieriks, Rijnko van Diepen (vervolgonderwijs economie) – contactpersoon wordt nader afgestemd.
8. Carla van Boxtel (Meesterschapsteam, voor geschiedenis)
9. **Hanneke Felten** (Kennisinstituut Inclusief Samenleven, voor GS en AK)
10. Zaida Dollison (NINSEE, voor geschiedenis)
11. **Sjoerd Wendelaar** (LVGA, voor aardrijkskunde)
12. **Anouk Haverkamp/Anna van der Veen** (Stichting Milieu Educatie, voor aardrijkskunde)
13. **Bart Vermeulen** (Atlantische onderwijscommissie, voor aardrijkskunde)
14. **Wiebe Sabelis** (Stichting Filosofie Oost West, voor filosofie)
15. **Floor Rombout** (Netwerk Filosofie, voor filosofie)

Contactpersonen CITO, CvTE, MEVW

CvTE	Jan van Miert Pieter van der Bent Martin van Reewijk
CITO	Saskia de Boer Ingrid Heinen
MEVW	Melchior de Vries, (ThiemeMeulenhoff) Michiel Bugter (Malmberg)

Wie is wie

Wie ben je?

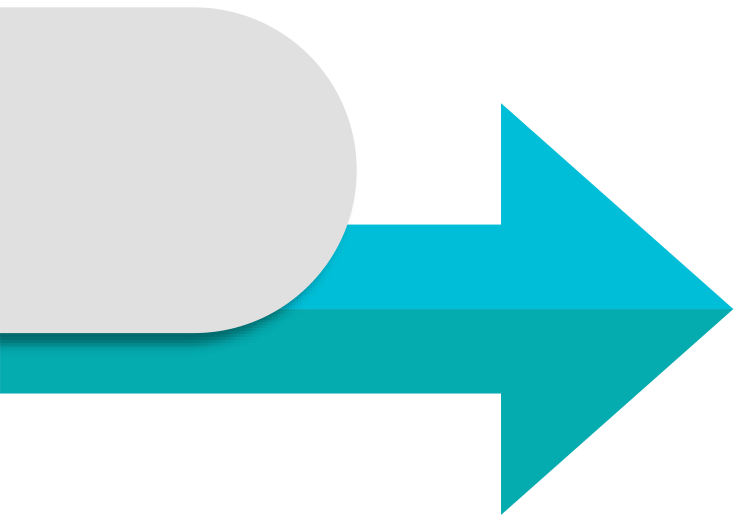
Voor welk deel van de advieskring neem je deel?

Waar kwam je vanmorgen vandaan?

Waar werk je in het dagelijks leven?

Waarom vind je het belangrijk deel te nemen in de advieskring?

Presentatie actualisatie en rol advieskring

Inhoud

- / Curriculum: waar hebben we het over?
- / Waarom + hoe + wat van de actualisatie
- / De advieskring – rol en verantwoordelijkheid

Het formele curriculum

Goed onderwijs door heldere doelen

Beoogd curriculum

Wettelijk vastgesteld in kerndoelen, eindtermen en referentiekaders Taal en Rekenen.

Uitgevoerd curriculum

Vertaling van doelen door leraren/scholen in de onderwijspraktijk.

Gerealiseerd curriculum

Resultaten en ervaringen van leerlingen in het onderwijs.

Examenprogramma's bovenbouw vo

Wat zijn examenprogramma's?

- ✓ Bij wet- en regelgeving vastgelegd curriculumdocument
- ✓ Vastgesteld op het niveau einde bovenbouw VO
- ✓ Beheersingsdoelen per vak, geordend in (sub)domeinen (op dit moment)
- ✓ Indien er sprake is van een centraal examen, een verdeling van inhoud voor centraal en schoolexamen

Wat is het niet?

- ✓ Examenprogramma's bevatten geen vorm van pedagogiek, didactiek of voorgeschreven onderwijstijd
- ✓ Examenprogramma's beschrijven geen leerstof per schooljaar
- ✓ Examenprogramma's beschrijven geen specificaties voor het centraal examen (syllabi)

Werkopdracht

- / Teams van leraren, vakexperts en curriculumexperts
- / In max. 24 maanden komen tot conceptexamenprogramma's
- / Kwaliteitscriteria:
 - / Ontwerpruimte Eindtermen conform de vastgestelde omvang van betreffend vak
 - / Doeldomeinen Herkenbare weerspiegeling in de totale set
 - / Gemeenschappelijk deel Voor alle leerlingen verplicht; optioneel: keuzedomeinen (max. 20%)
 - / Kansengelijkheid In elk geval diversiteit, geletterdheid, gecijferdheid, LOB
 - / Doorlopende leerlijn Drempelloze doorstroom, aansluiting en overgangen
 - / Samenhang Consistente opbouw, voorkomen van overladenheid
 - / Doelformuleringen Beheersing en ervaring
 - / CE-SE-verdeling Voor vakken met CE: evenwichtige inhoudelijke verdeling SE-CE (50-50)

Van opdracht naar uitvoering tranche 2

Uitvoering

Monitoring	STAP 1	Karakteristiek
	STAP 2	Raamwerk + inhoud
	STAP 3	Uitwerking selectie concepteindtermen
	STAP 4	Uitwerking volledige set concepteindtermen
	STAP 5	Conceptexamenprogramma's met toelichtingsdocument

Conceptexamenprogramma's vmbo/havo/vwo

Toelichting op gemaakte keuzes

1

Ontwikkelen concept-examenprogramma's

Wat

- › Oplevering van conceptexamenprogramma's
- › Eindtermen van het vak
- › Verdeling van inhoud over centraal examen (CE) en schoolexamen (SE)
- › Vmbo, havo én vwo gelijktijdig
- › Verwante vakken zoveel mogelijk gelijktijdig
- › Consistente aanpak, uitwerking en architectuur voor alle vakken

Wie

- › **Opdrachtgever:** OCW geadviseerd door curriculumcommissie
- › **Opdrachtnemer:** SLO
- › In samenwerking met leraren, vakexperts en curriculumexperts
- › Met betrokkenheid van onder andere vakverenigingen, wetenschappers en toetsexperts

2

Ontwikkelen conceptsyllabi

Wat

- › Ontwikkelen conceptsyllabi
- › Specificaties van eindtermen die aan het centraal examen zijn toegewezen als basis voor uitwerking centrale examens
- › Beproeven van conceptexamenprogramma's op consistentie en bruikbaarheid door syllabuscommissie
- › Feedback op en suggesties voor verbetering van conceptexamenprogramma's

Wie

- › **Opdrachtgever:** OCW
- › **Opdrachtnemer:** CvTE
- › In samenwerking met in elk geval leraren, vakverenigingen, SLO en Cito

3

Beproeven concept-examenprogramma's

Wat

- › Conceptexamenprogramma's beproeven op:
 - › consistentie
 - › bruikbaarheid
 - › (verwachte) effectiviteit
 Op basis daarvan bijstellen
- › Vormen van beproeven:
 - › focusgroep(en) van leraren en (vak)experts
 - › try-out(s) op nieuwe onderdelen in de klas
 - › pilot op het geheel in de klas en school

Wie

- › **Opdrachtgever:** OCW
- › **Opdrachtnemer:** SLO
- › In samenwerking met in elk geval CvTE, Cito en vakverenigingen

4

Opleveren handreikingen

Wat

- › Oplevering van handreikingen (niet voorschrijvend)*
- › om leraren en schoolleiders te ondersteunen bij vertaling van examenprogramma's naar onderwijs- en toetsprogramma's
- › om bij te dragen aan kwaliteitsborging van schoolexaminering

Wie

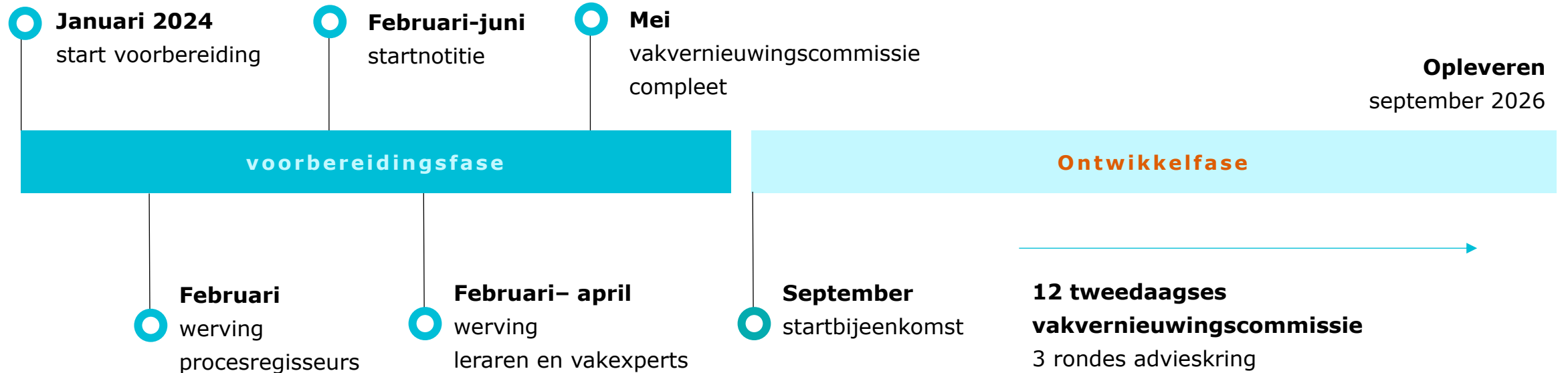
- › **Opdrachtgever:** OCW
- › **Opdrachtnemer:** SLO
- › In samenwerking met leraren, (vak)experts, vakverenigingen, lerarenopleiders en leermiddelenmakers

Fase 2, 3 en 4 vinden deels gelijktijdig plaats

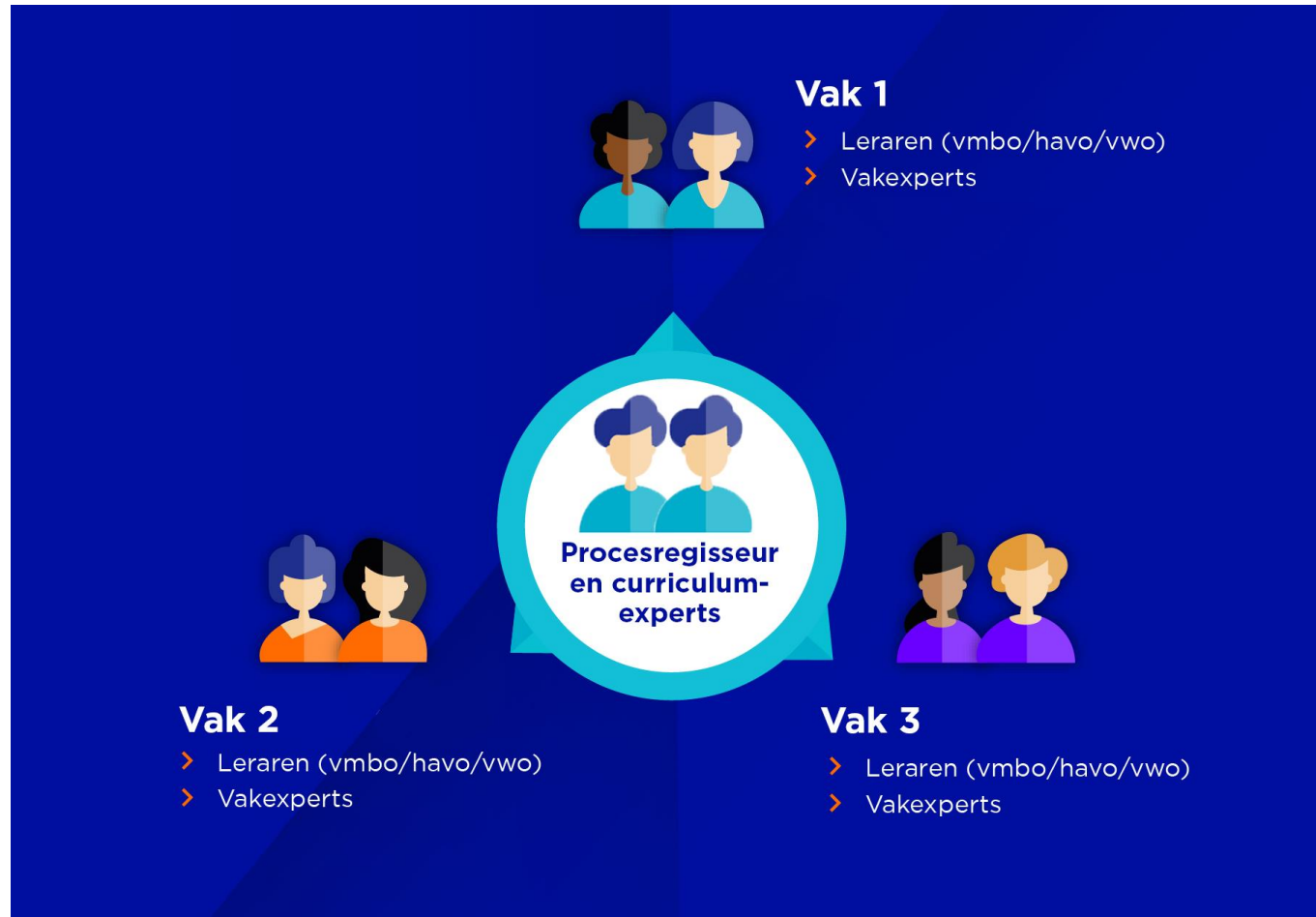
* Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor schoolexaminering. Handreikingen ondersteunen leraren bij het vormgeven ervan.

* Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor schoolexaminering. Handreikingen ondersteunen leraren bij het vormgeven ervan.

Tijdslijn Tranche II – Examenprogramma's

Werkwijze cluster van vakken

Rol advieskring

Vakvernieuwingscommissie

Advieskring

Adviesvraag

Advies

Advieskring

Doelstelling

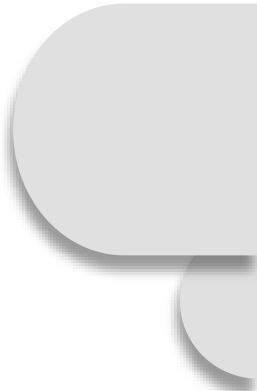
- Inbrengen benodigde specialistische expertise
- Niet/onvoldoende beschikbaar binnen VVC – aanvullende perspectieven
- Bijdragen aan draagvlak

Taakomschrijving

- Advieskring in opdracht van SLO, gebaseerd op werkopdracht OCW aan SLO
 - Leden advieskring committeren zich aan deze opdracht
- Taken
 - Constructief inbrengen van expertise, passend bij de ontwikkelfase en/of het (tussen)product.
 - Reflecteren op de (tussen)producten en concepten aan de hand van adviesvragen van de VVC.
 - Gericht organiseren van constructieve feedback bij de mogelijke achterban over de opgeleverde (tussen)producten en concepten en deze compact ter beschikking stellen.
 - De advieskring komt zo veel mogelijk met een eensluidend advies.

Werkwijze voor advieskring M&M

- Gezamenlijke advieskring voor 5 verschillende vakken
- Focus op de vakken én ruimte voor onderlinge samenhang
- Inrichting vakspecifieke 'kamers' onder een overkoepelende advieskring
- Rol vakverenigingen als verbinder tussen kamers en overkoepelende advieskring

voorzitter en secretarissen

/ Voorzitter/procesregisseur

- Linking pin tussen advieskring en VVC
- Technisch voorzitter bijeenkomsten advieskring
- Aanspreekpunt voor de secretarissen en overlegt met hen

/ 4 secretarissen aangesteld voor de kamers

- Hans Palings – secretaris aardrijkskunde
- Henk van den Boomgaard – secretaris Eco/beco
- Ben Bornebroek - secretaris filosofie
- Marjonne Maan/Ozan Karakoz - secretaris geschiedenis (nadere rolverdeling wordt gemaakt)

Advieskring: compartimenten

1. Vaste advieskring M&M bestaande vier kamers
2. Compartiment toetsing, met CvTE en Cito
3. Compartiment MEVW

Werkafspraken:

- Compartiment 2 en 3 hebben aparte formats en leveren die apart in bij de procesregisseur.
- Deze vertegenwoordigers worden uitgenodigd voor de verschillende bijeenkomsten en krijgen – in vertrouwen – ook de adviesrapporten te zien van de verschillende kamers.

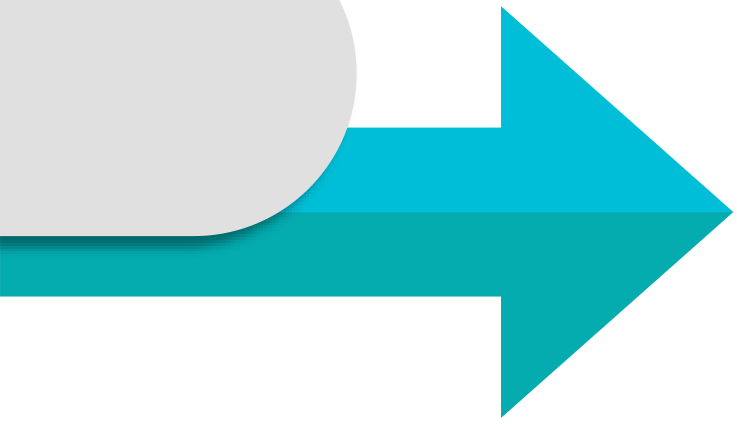
Planning adviesperioden

Feedback op drie geplande momenten

20 januari – 21 maart 2025	Tussenproduct 1 + 2	Karakteristiek en raamwerk met overzicht van inhouden
7 juli – 10 oktober 2025	Tussenproduct 3	Uitwerking (selectie) van eindtermen
9 februari – 22 april 2026	Tussenproduct 4	Volledige conceptexamenprogramma's met ce-se verdeling voor vakken met ce

Communicatie

- Communicatie over de actualisatie verloopt via SLO (via de procesregisseur)
- Ook bij benadering door bijv. de pers – altijd in afstemming met afdeling communicatie
- Contentplanning wordt gemaakt – actief informeren achterbannen, opstart driehoek interviews.

Voorstellen aan de vakvernieuwingcommissie Mens & Maatschappij

Vakvernieuwingscommissie Mens en Maatschappij

5 vakken:

- / Aardrijkskunde
- / Bedrijfseconomie
- / Economie
- / Filosofie
- / Geschiedenis

VVC Mens & Maatschappij

Team aardrijkskunde

Team economie en bedrijfseconomie

Team filosofie

Team geschiedenis

Rolverdeling vakvernieuwingscommissie

Leden (leraren/ vakexperts)

- / Gaan over de inhoud
- / Voeden de curriculumexperts

Curriculumexperts

- / Begeleiden VVC per vak
- / Geven structuur aan de inhoud
- / Zijn penvoerder

Procesregisseur

- / Begeleidt het totale proces
- / Verbindt en stuurt op resultaat
- / Linking pin VVC en advieskring

Team Mens & Maatschappij (CE-PR-PA)

- ✓ **Michiel Bart**, curriculumexpert economie en bedrijfseconomie
- ✓ **Hanneke Bartelds**, curriculumexpert Geschiedenis
- ✓ **Frederik Oorschot**, curriculumexpert Aardrijkskunde
- ✓ **Arjan Koek**, curriculumexpert Filosofie
- ✓ **Lammie Stoffers**, programma-assistent Mens & Maatschappij
- ✓ **Dionne Zeldenrijk**, procesregisseur Mens & Maatschappij

Frederik

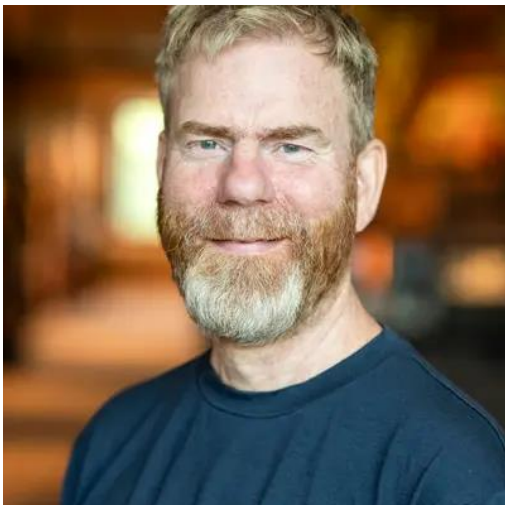
Michiel

Dionne

Arjan

Hanneke

Lammie

VVC van start

Opdracht: toewerken 19 eindexamenprogramma's (AK, BECO, ECO, FILO, GS)

- 35 leraren/vakexperts, 4 CE's, 1 PR, 1 PA
- 12 ontwikkeltweedaagse
- Donderdagen werkdagen voor VVC's

- Startmiddag Amersfoort – 12 september
- 19 en 20 september 1^e tweedaagse
- 7 en 8 november 2^e tweedaagse
- Leerlingsessies – de stem van de leerling

Generieke uitdagingen Mens & Maatschappij

1. De examenprogramma's zijn verouderd en vertonen ongewenste omissies.
2. Het SE komt onvoldoende tot recht.
3. Meten doet soms vergeten.
4. Examenprogramma's van de havo zijn overladen en weinig onderscheidend van vwo.
5. Meer breedte dan diepgang in de programma's
6. Eenzijdigheid van perspectief.
7. Gebrekkige aansluiting tussen schooltypen.
8. Rijke teksten, zwakke lezers.

Startnotitie

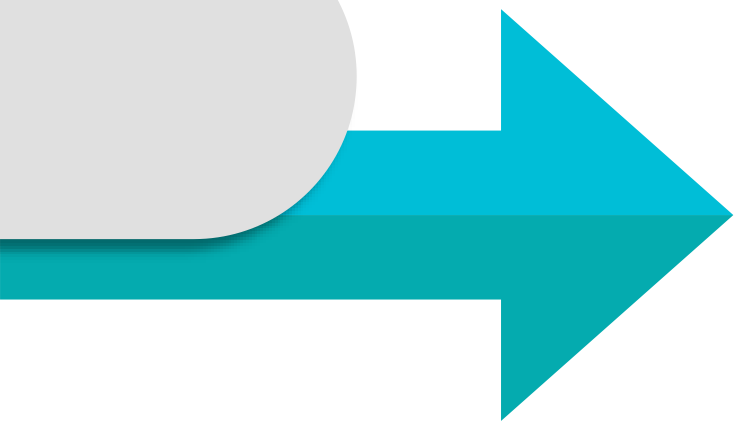
September 2024 gepubliceerd – vakvereniging zijn geraadpleegd.

Notitie wordt na afloop van deze bijeenkomst rondgestuurd met per vak curriculaire uitdagingen.

Op weg naar de eerste oplevering

1^e oplevering 20 januari 2024:

- Tussenproduct 1 Karakteristiek per vak (AK, BECO, ECO, FILO, GS)
NB: ook een gezamenlijke alinea M&M in de karakteristiek
- Raamwerk per vak, met omschrijving van inhouden

Werkafspraken

Stappen in het proces I

1. Gezamenlijke presentatiebijeenkomst (= online) Start plenair en daarna uiteen in vakken om toe te lichten. Gedeeltelijk gezamenlijke vragen en vakspecifieke vragen. VVC leden aanwezig.
 2. Alle partijen gaan aan de slag met hun achterbanraadpleging. Vorm is vrij, wordt wel opgenomen in het rapport.
 3. Per deelkamer wordt er een gezamenlijk en eensluidend advies gemaakt. Dit wordt gedaan door de secretaris (lid vakvereniging)
 4. De vier adviezen worden door vier secretarissen naast elkaar gelegd en gemeenschappelijke vragen/adviezen worden geformuleerd.
-

Stappen in het proces II

5. De presentatiebijeenkomst (= bij SLO). We starten gezamenlijk en gaan daarna uiteen per kamer. Er zal een afvaardiging van de VVC leden bij aanwezig zijn.
 6. Direct na de presentatiebijeenkomst komt voor alle VVC leden het rapport beschikbaar.
 7. De VVC weegt wat er gebeurt met feedback in de daaropvolgende ontwikkeltweedaagse.
 8. Verantwoording wat er op hoofdlijnen is gebeurd met de adviezen volgt in paragraaf in volgende tussenproduct.
-

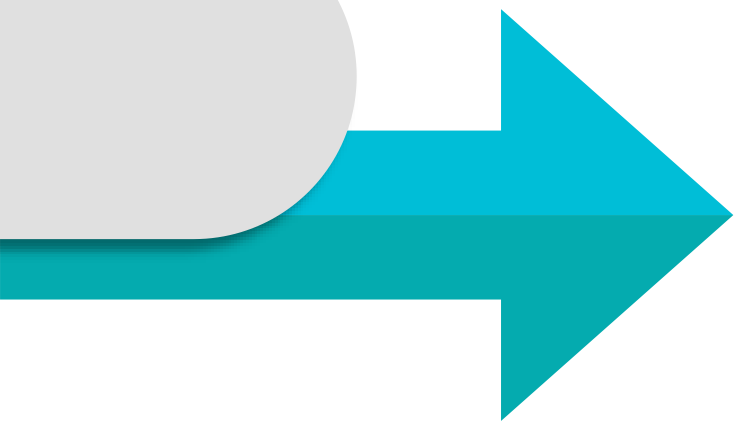
Belangrijke werkafspraken

- Vorm achterbanraadpleging is vrij, maar er wordt wel toegelicht wie is gesproken en op welke manier.
- De VVC richt zich vooral op eensluidende adviezen. Afwijkende adviezen kunnen wel worden genoteerd in de rapporten.
- Er wordt een teamsomgeving ingericht waar documenten worden gedeeld en jullie met elkaar kunnen werken. Deze omgeving is van en voor jullie, van SLO kunnen alleen de PA en PR er in (CE's niet). Check: juiste emailadres?
- We gaan vertrouwelijk om met tussenproducten, dus niet online publiceren. Per mail/interne kanalen, met watermerk en predicaat vertrouwelijk/niet verspreiden.
- Format verslag en voorbeeldverslag wordt voorafgaand met jullie gedeeld (via teams beschikbaar gesteld).

Planning adviesperiode I

Adviesronde 1: 23 jan – 20 maart 2025

- **Presentatiebijeenkomst: 23 januari 2025 – 16.00 – 17.00 (online)**
- Secretarissen maken zelf afspraken met de partijen uit de kamer over deadline indienen bij secretaris.
- Secretaris doet een voorstel voor een eensluitend advies. *Advies: secretaris plant een online overleg met partijen uit de kamer over het voorgestelde eensluitende advies*
- Week voor terugkoppelbijeenkomst: secretarissen wisselen adviezen uit met elkaar en buigen zich over gezamenlijke advies. Overleg 13 maart (online), PR en secretarissen.
- **Bijeenkomst advieskring: 20 maart 2025 – 16.00 – 19.00 (SLO).**

Vragen/ Reacties

Blijf op de hoogte

- Webplatform: <https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/mens-maatschappij>

